

Bolgár— magyar hét Szegeden

Vasárnap, október 15-én kiállítások megnyitásával kezdődik a bolgár—magyar barátsági hét eseménysorozat Szegeden. A gazdag kulturális programban egyébként összesen négy kiállítás szerepel. Vasárnap délelőtt dr. Kedvessy György egyetemi tanár nyitja meg a Bartók Béla Művelődési Központ nagyszalonnájában a *Dimityrov életét és munkásságát bemutató tárlatot*. Ugyancsak vasárnapról tekinthető meg a múzeum kupolacsarnokában a *Bolgár tájak* című kiállítás, amely Hegedűs Andrásnak, a Szegedi Tanárképző Főiskola főigazgatójának beszédével nyílik, délután fél 2-kor. Este 7 órákor a Fáklya Moziban tartják a Kecskeszarv című bolgár film ünnepi előadását. A Somogyi-könyvtárban *bolgár könyveket mutatnak be*. Ez a kiállítás 18-án, szerdán délelőtt 1-kor nyílik. Végül 20-án, pénteken este 6 órákor Tosó Donceev, a Bolgár Kulturális Központ titkára nyitja meg a *Bolgár ikonfestészet* című kiállítást a November 7. Művelődési Központban.

Bolgár—magyar barátsági nagygyűlést rendeznek az újszegedi kendergyár kultúrtermében. A nagygyűlés 16-án, hétfőn fél 3-kor kezdődik. A hét programjában irodalmi est is szerepel. Süvít a szél, nyög a Balkán címmel a fegyveres erők klubjában rendezik meg Bodor Tibor színművész önlelő estjét, 18-án, szerdán este 6 órákor. Szombaton középiskolások és szakmunkástanulók vetélkedője lesz Ki mit tud Bulgáriáról? címmel. A verseny a KISZ városi bizottságának nagyszalonnájában, délután 3 órákor kezdődik.

Bőséges a tüzelési cikk kínálat

A fűtési idény előkészületei tulajdonképpen befejeződtek, hiszen a legtöbb helyen már fűtenek. Aki mégis ezután akarja beszerezni tüzelőjét, s a fűtés egyéb kellékeit, még most is bőséges választékot talál. A tüzelőkereskedelemnek egy-másfél havi forgalomhoz elegendő készlete van.

A VASERT — amely a főváros és négy megye ellátásáról gondoskodik — ugyanakkor megfelelő kínálatról adott tájékoztatást. Minden igényt ki tud elégíteni a vállalat olcsóbb, hazai gyártmányú hagyományos tüzelésű kályhákból, s a választékot igényesebb kivitelű import szénttüzelésű kályhákkal gazdagították. A múlt évi tapasztalatok alapján a vállalat kétszáz ezerrel több fekete és zománczott füstcsövet hoz forgalomba, a keresletnek megfelelő méretválasztékban. Egyelőre nem hiányzik a raktárból a szénttűző kanna, a szeneslapát, a kályhaelő- és -alátét sem.

Sokféle olajkályha áll a vásárlók rendelkezésére, kétféle teljesítményű salgótarjáni, és nyolcféle Mekoal-típusú kályha között válogathatnak a vevők. A korlátozott kapacitás miatt viszont kevés a Minikalor, a Gemenc és a H-68-as jelű olajkályha. A városi és földgáztűzelésű gáztűzőtestek, készülékek választéka ugyancsak megfelelő a nagykereskedelmi vállalatnál.

Hol keressük a túlterhelést?

A szelekció is szemlélet dolga. Mert nem hangzik-e furcsán, ha a rendkívüli méretekben szaporodó hasznos ismeretek elsajátításának szükségletéhez rendszerint kitesszük a villámhárítót: a túlterhelés veszélye nélkül? Amikor az iskola korszerűsítéséről beszélünk, egyszerűen gondolunk az anyag bővítésére és értelmes szelekciójára. Mi minden hiányzik az iskolai oktatásból — mégis mennyi a fölösleges benne? Azt akarjuk, hogy a tudományok, művészetek alap-elemeinek befogadásához ne telefonkönyvet magoljanak a gyerekek — ugyanakkor a „telefonkönyveket” egyre lejjebb tempóban terhelik az információk.

Az intelligencia mérceje

Még divatos úgy egyszerűsíteni az általános iskola célját, hogy elemi, a középiskoláét, hogy általános műveltséget ad, holott az úgy jóval bonyolultabb. Kíváncsi lehetünk ma általános műveltség embernek, ki vállalkozni képes a körbejárni a fogalmat: általános műveltség? A kifejezést valószínűleg még a reneszánszból örököltük, ahol a sokoldalú műveltség ember eszményével szemben átláthatóbb követelményeket támasztott az élet, bár a sokoldalúság ott is inkább csak eszménynek számított. A műveltséget hajlamosak vagyunk ma az évek során begyűjtött diplomák, bizonyítványok súlyával, a képzettség adminisztrálható felületével mérni, holott tartalmi fedezetét, folytonos önművelés nélkül, gyorsan kikezdi az idő. A diploma reális legfeljebb biztatóbb rajtot ígérhet a pályán, csak belőle profitálni, teljes életet át, kevés, az évek múlásával egyre kevesebb. Ha az iskola nem vértel fel a fogékonysággal, ha nem gerjeszt feszültséget a megszerzett és a még elsajátításra váró ismeretek között — valójában félig teljesítette hivatását. Többek között erre figyelmeztet az iskolarendszerünk korszerűsítéséről szóló nyári párthatározat. Intelligens embereket kell nevelni, s az intelligencia nem jelent mást, mint alkalmazkodási képességet. Például: Egy tanulóknak tudnia kell: 1526 a mohácsi vész dátuma, de nem szükséges hozzátennie, hogy ugyanebben az évben a cognaci liga pecsételte meg az itáliai városállamok Habsburg-ellenes szövetségét, vagy a madridi békeben I. Ferenc mondott le Burgundiáról és Milánóról. Az egész kor tükréből viszont ismerni illik: a magyar nép rendszerint magára maradt a török elleni harcban, a Habsburgok érdekeltsége inkább nyugatra,

mint keletre szólt. Persze az elégséges és maximális tájékozottság között rendkívül nehéz határozott választóvonalat húzni — megközelítően is legfeljebb a pedagógus teheti. Ezért az iskolai oktatás korszerűsítésében kulcsszerepe van.

Iskolán kívül is

Az is nyilvánvaló, hogy az iskola korszerűsítése nem merülhet ki a tanítási órák áttervezésében, figyelembe kell venni a diákok egész napi elfoglaltságát, arányosan elosztani a terhelést. A tanárok órán túli becsületes buzgalma, a szakkörök tudományos igyekezete félreértésre is adott már okot az iskolai és otthoni munka diszharmonijában. Másfelől maguknak a diákoknak, a szülőknek kell körültekintően eldönteni, mennyit magoljanak a különórát kínálólatból, mire érdemes időt, fáradságot fordítani, és nem utolsósorban anyagi áldozatot hozni. A túlterhelés veszélyével nemcsak az iskolai munka fenyeget, igazán akkor van baj, ha értelmetlenek, fáradságosak az iskolán kívüli elfoglaltságok.

Szegeden egyetlen közép-fokú intézmény, a Tömörkényi gimnázium és művészeti szakközépiskola biztosítja tantervileg a diákok intenzív zeneoktatását, itt tanulnak azok a fiatalok, akik valamelyest már eljegyzték magukat a zenei hivatással. Heti 30 közismert óra mellett nemcsak hangszeres és szakmai-elméleti képzést kapnak, de időt is a rendszeres gyakorláshoz. A túlterhelés enyhítésére különféle módszertani fogásokat alkalmaznak, csökkentik az írásbeli feladatokat, az órák hatékonyságát igyekeznek növelni, hogy a diákok már az iskolában elsajátítsák azokat az ismereteket, melyeket korábban a pedagógus az otthoni munkára bízott. A zenegimnazisták példája arra enged következtetni, hogy más típusú középiskola elvárásai mellett aligha képes valaki eredményesen zenét tanulni. Nem szeretnék ünneprontó lenni, de bizonyos jelek arra mutatnak, nem tisztázott még az iskolán kívüli zenetanulás haszna, értelme. Kisdíákokról tudok, akik nagy ambícióval kezdtek zongorázni, hegedülni, aztán beleuntak, s a délutáni órák már csak ürügyet jelentettek a cselengésre, lógásra. Nincs okom általánosítani, de a szegedi zenegimnázium beszkolázási adatai elgondolkodtatóak. A hatszáz gyerekek foglalkozó békéscsabai

zeneiskolából például az elmúlt négy évben összesen négy diák került a szegedi zenei tagozatra, éves átlagban egy, s ha a többi 559-ből leszámítjuk azokat, akik már érettségi után napi munkájuk mellett tanulnak zenét (s a zenei műveltség megszerzésének ez az öntevékeny útja-módja lenne a hasznos, az igazi) — akkor is több százan maradnak, akikről felve írnam le, megérte nekik.

Ellentmondások

A szegedi zeneiskola majd 900 növendékéből idén csak ötven kerültek a zenegimnáziumba, de általában a három megyét szakszervező közép-fokú intézmény 23 körzeti zeneiskolájának nem egészen 6 ezer tanulójaól is mindössze 42 jelentkezett, 29 eredménnyel, a szegedi zenegimnáziumba. Ráadásul az ország más körzeteiben még ennél is rosszabbak az arányok.

Szó sincs arról, a zenetanulás ellen agítálnék. Pusztán néhány ellentmondásra szeretnék reflektálni. Gondolkodásra késztet például, hogy ha környékünkön ilyen intenzív zeneoktatás folyik, miért nincs már évek óta megnyugtató utánpótlás Dél-Magyarországon egyetlen hivatásos zenekarának, a szegedi szimfonikusoknak? Hol maradnak a környék zeneiskoláiból azok a fiatal hegedűsök, akiknek már a szegedi zenegimnáziumban is csak hírdomdójuk akad?

Ha viszont a zene ilyen elenyészően kevés fiatalnak jelent hivatást, a diákok többségénél nem tűnne-e célszerűbbnek érettségi vagy pályaválasztás utánra „hazaszteni” a zenei műveltség megszerzésének dicséretes buzgalmat? S a felszabaduló időt, energiát célra tartóbban kihasználni, nem utolsósorban a túlterhelés enyhítésére.

Nikolényi István

Ittasság és közlekedés

Lapunkban korábban már hírt adtunk arról, hogy a Közlekedéstudományi Egyesület, az Országos és a Fővárosi Közúti Balesetelhárítási Tanács közösen nemzetközi szimpoziumot rendezett a biztonságosabb közlekedésről. A vitákban húsz ország csaknem 500 szakembere vett részt. A sok érdekes téma közül, amellyel a szimpozium foglalkozott, külön ismertetésre érdemes az alkoholtartalommal a közlekedésre gyakorolt hatása.

A közlekedésben résztvevő gépjárművezetőnek — Az alkohol hatásának legyengítéséhez tudni kell, hogy a szervezet óránként egyre gyorsabb forgalomban igen sokféle tárgyat kell szemmel tartania és sokféle reakcióra reagálnia. Szüksége van a lehető legfrissebb reflexekre, idegrendszeri funkciókra, érzékelésre, gondolkodásra. Erre az idegrendszeri egyensúlyállapotra a sok-sok hatás közül különösen káros az alkohol. De nemcsak az idegrendszer, hanem az egész szervezet működésére, az ember közérzetére is. Az ittas járművezetők később érzékelik a hangot, távolságot, sebességet, sőt a színeket is, később ismerik fel egy-egy helyzet megváltozását, késve vagy hibásan döntenek, amikor az egyébként is későn észlelt változásokhoz módosítják cselekvéseiket a gépkocsi irányításában, mozgásában. Ezekből a késedelmes reakciókból származnak a legtragikusabb balesetek, amelyeknek száma emelkedik. És ezt az emelkedést nem magyarázhatjuk azzal, hogy a gépjárművek száma is évről évre növekszik.

1966-ban 15 ezer 88 balesetet tart nyilván a statisztika, amelyből az ittasan okozott balesetek száma 2321. Öt év múlva, 1970-ben már 23 ezer 225 a balesetek száma, az alkohol miatti pedig 2987. Érdemes a számokat összehasonlítani és elgondolkozni rajtuk. 1966-ban a motoroskerékpárosok ittasan okozott baleseteik száma 810, 1970-ben pedig 1302. Őket a kerékpárosok követik, akik, mint a szellem, az út egyik oldaláról a másikra karikáznak anélkül, hogy tudnának róla, számuk 468-ról 862-re emelkedett öt év alatt. A személyautók vezetői ittasan okozott karambolainak száma 185—484, a gyalogosoké pedig 428, illetve 1970-ben 718.

Az alkohol hatásának megítéléséhez tudni kell, hogy a szervezet óránként átlag 7—10 gramm alkohol bontására képes, ami körülbelül azt jelenti, hogy 7 decilitér 10 fokos bort (ebben 70 gramm alkohol van) 10 óra alatt semlegesíti a szervezet. A 7 deci bornak megfelelő kórsó sör, vagy két féldecilitér tömény szesz. A késő esti mulatozók tehát ne gondolják azt, hogy kora reggel már teljesen mentesek az este fogyasztott alkoholtartalomtól. Lehet, hogy jóérzetűre is. Az ittas járművezetők később érzékelik a hangot, távolságot, sebességet, sőt a színeket is, később ismerik fel egy-egy helyzet megváltozását, késve vagy hibásan döntenek, amikor az egyébként is későn észlelt változásokhoz módosítják cselekvéseiket a gépkocsi irányításában, mozgásában. Ezekből a késedelmes reakciókból származnak a legtragikusabb balesetek, amelyeknek száma emelkedik. És ezt az emelkedést nem magyarázhatjuk azzal, hogy a gépjárművek száma is évről évre növekszik.

Zelman Ferenc

ÚJ FILMEK

Harminckét nevem volt

Magyar film. Hollós Ervin regényéből írta Maár Gyula. Operatőr Illés György. Zene Láng István. Rendező Keleti Márton. Főszereplők Huszti Péter, Bodnár Erika, Tahi Tóth László, Bessenyei Ferenc, Latinovits Zoltán, Törőcsik Mari, Pécsi Sándor, Menáros László.

A film Ságvári Endrének és a fasizmus ellen harcoló kommunistáknak állít emléket. Az anyag, amelyből készült, nem dokumentum: regény. Mondhatjuk-e, mondjuk-e, hogy valóban Ságvári sorsát eleveníti fel?

Amit a filmen láttam, tényekkel, adatokkal nem tudnám cáfolni. Se az ellenállást, se Ságvári Endrét nem ismerem annyira, hogy akár csak egyszer is mondhatnám: ez nem így történt. De — gondolom — nem is ez a fontos, nem is ez az igazi kérdés. Arról van itt szó, hogy eszméileg hű-e, méltó-e a film hősehez, Ságvárihoz és a harcoló kommunistákhoz? A válasz: igen.

Oly értelemben is igen, hogy igazi hőseket látunk a vásznon, de úgy is, hogy ezek a hősök nem emberfeletti gigászok. Keleti Márton rokonszenves filmjének egyik erénye éppen az; hogy hősei „elfogadható” hősök, ha tesszük, példaképek, akik közel állnak hozzánk.

Közel állnak hozzánk. De nem mai hősök. A film másik erénye, hogy ezek a fiatal kommunisták, akik harminc-negyven esztendővel, egy történelmi korszakkal ezelőtt dolgoztak és harcoltak, a film kockáin megőrzik eredeti és hiteles arcukat. Nemcsak azzal, hogy kihajtott gallérú inget viselnek, hanem mindenekelött magatartásukkal, gondolkodásukkal. Más történelmi helyzetben, más viszonyok között éltek ők, és természetesen mások is voltak, mint a mai fiatalok. Más dolguk volt a világban, s ők ehhez a dologhoz-hivatáshoz-harc-hoz hasonlítottak inkább, mint a kommunista elvont, általános sémájához. A világ formálta-alakította őket, ahogyan ők is formálták-alakították a világot.

De ha más is volt az a világ, s mások voltak a benne tevékenykedő emberek, még

a harcoló kommunisták is, érintkezési pontok természetesen voltak és vannak. Egy epizód csak a filmben az egyik ifjúkommunista megdöbbenése azon, hogy a párt — mert fegyvereket akar szerezni — tárgyalni kezd a katonatisztekkel, a legveszedelmesebb ellenséggel. Hogyan, hát lehet ez, az ellenségből barát lesz? Nem lesz — hangzik a válasz —, de fegyvereket csak tőlük szerezhetünk.

A valóságra kevésbé ügyelő, tehát dogmatikus kommunistának ez a megdöbbenése tudjuk, végigkíséri a mozgalmat. De végigkíséri az a másfajta, a valóságból kiinduló, tehát előrevihető magatartás is, amit Ságvári Endre úgy képvisel, hogy még ma is, mindig is, elfogadható lesz, bármi történjen a világban. Harcolni csak a valóságból kiindulva lehet eredményesen, attól elfordulva kudarc követi a legeszményibb elképzelést is.

De ne higgye senki, hogy a *Harminckét nevem volt* valami receptfüzér a helyes magatartáshoz. Nem: film, amely emberi karakterek és sorsok felvázolásával máig ható tanulságokkal mutat be

ÖRÖKRE MEGHOSSZABBÍTTA TELEVÍZIÓJA ÉS HŰTŐGÉPE GARANCIAIDEJÉT!

Nem éri váratlan nagy összegű kiadás!

Kössön átalánydíjas javítási szerződést a GELKÁVAL!

Várjuk szervizeinkben: SZEGEDEN, KISTELEKEN, SZENTESEN! xS 72 744